

УДОСКОНАЛЕННЯ ГЕНЕАЛОГІЧНОЇ СТРУКТУРИ ЧЕРКАСЬКОГО ЗАВОДСЬКОГО ТИПУ УКРАЇНСЬКОЇ ЧЕРВОНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ

Наведено результати апробації нових генеалогічних формувань у структурі черкаського заводського типу української червоно-рябої молочної худоби: Динаміка 359742, Стендаут Кавалера 1620273 та Хавен Нуггета 300502.

Заводські лінії, бугаї-плідники, племінна цінність, молочна продуктивність, червоно-ряба порода

Процес консолідації та становлення новостворених порід і типів молочної худоби являє собою неперервну низку етапів формування та удосконалення їхньої внутріпородної структури, основними елементами якої є лінії та родини. Лінійне розведення дає змогу підтримувати необхідний рівень внутріпородної генетичної різноманітності та на цій основі постійно удосконалювати породу, зберігаючи її специфічні особливості.

Система великомасштабної селекції створює сприятливі умови для оперативного відтворення високоцінних генотипів та прискороного формування на базі отриманого поголів'я більш високопродуктивних заводських ліній, забезпечуючи тим самим генетичний прогрес порід.

Селекційна робота в масиві тварин черкаського заводського типу виконується за загальною програмою консолідації та удосконалення української червоно-рябої молочної породи. Виведення нових заводських ліній проводиться в межах центрального внутріпородного типу цієї породи спільно з Інститутом розведення і генетики тварин УААН.

З метою подальшого удосконалення генеалогічної структури масиву тварин внутріпородного типу ми здійснили апробацію окремих структурних формувань у провідних підконтрольних стадах.

Матеріал і методика досліджень. Оцінку генеалогічних груп тварин за провідними господарськи корисними ознаками прово-

дили відповідно до програми апробації Інституту розведення і генетики тварин УААН.

Селекційне досягнення апробовано у 28 стадах базових господарств 10 районів Черкаської області. Загальна чисельність поголів'я становила 1260 корів, які походили від 29 бугаїв-плідників. Оцінку бугаїв-плідників за якістю потомства проводили відповідно до інструкції 1991 р. з використанням комп'ютерної програми, розробленої і впровадженої в обчислювальному центрі інституту під керівництвом професора М.З. Басовського.

Результати досліджень. Черкаський заводський тип як структурна одиниця української червоно-рябої молочної породи входить до складу центрального внутріпородного типу. В цій структурі було апробовано три заводські лінії (Імпрувера 333471, С'юпріма 333470, Хановера 1629391), основну частину поголів'я яких сконцентровано в масиві черкаського заводського типу.

На підставі проведеної оцінки для подальшого розширеного відтворення визначено такі генеалогічні групи: Динаміка 359742, Стендаут Кавалера 1620273 та Хавен Нуггета 300502. З них найвищі показники молочної продуктивності мали нащадки генеалогічної групи Динаміка 359742 (табл. 1). Бугай Динамік 359742

1. Молочна продуктивність корів окремих генеалогічних груп, визначених для апробації нових заводських ліній (M±m)

Родона- чальник	Гілка	Кількість		I лактація		
		синів	дочок	надій, кг	% жиру	жива маса, кг
Динамік 359742	Динаміка 359742	-	137	5400±102	3,82±0,03	592±4
	Діалога 2009	3	110	4315±114	3,74±0,01	522±7
	Дубка 4592	2	77	4320±105	3,83±0,02	487±6
	Якоря 7852	1	38	5274±66	3,81±0,01	447±5
	У середньому по лінії		369	4856±62	3,80±0,01	539±4
Стендаут Кавалер 1620273	Санрайза 1817156	5	100	3718±71	3,77±0,01	495±2
	Т.Кавалера					
	0022235	3	123	4501±122	3,80±0,02	526±8
	Інші бугаї	5	66	4959±129	3,86±0,01	551±9
У середньому по лінії		289	4535±74	3,81±0,01	517±4,0	
Хавен Нуггет 300502	Брідж Ліфа 352203	2	57	4295±185	3,75±0,01	533±7
	Кресхевен Нуггета					
	343364	2	37	5624±195	3,93±0,01	538±10
	Кресхевен Діана					
347919	2	129	5162±97	3,79±0,01	561±6	
Нагула 401142	1	379	4417±54	3,83±0,01	524±3	
У середньому по лінії		602	4677±48	3,82±0,01	534±2	

є сином плідника Хановер Хіл Тріпла 1629391 — родоначальника заводської лінії в червоно-рябій молочній породі.

Лінію Хановера 1629391 було сформовано через його синів Динаміка 359742, Сек'юрітті 359743, Техаля 1726749, Тріпла 354906, Коршуна 393128 та інших і представлено найчисленнішим поголів'ям тварин у масиві. Бугаї Динамік 359742 і Сек'юрітті 359743 є повними братами. Їх отримано за методом ембріотрансплантації від корови-донора Ханв'ю Пеггі Нетті 1976476, рівень молочної продуктивності якої за найкращу лактацію становив 11869 кг молока із вмістом жиру 4,3%. Сам Динамік 359742 оцінений у кращих підконтрольних стадах і в кожному виявився поліпшувачем (табл. 2).

2. Результати оцінки бугая Динаміка 359742

Господарство	Молочна продуктивність						Племінна цінність	
	дочок			ровесниць			за надосм	за % жиру
	п	надій, кг	% жиру	п	надій, кг	% жиру		
ДПЗ "Матусівський"	36	5112	3,84	9	4775	3,70	+220	+0,08
ПЗ "Коробівський"	61	5233	3,77	28	4750	3,99	+327	-0,12
ПЗ ДГ "Христинівське"	34	6231	3,78	83	5606	3,73	+464	+0,03
У середньому	131	5459	3,79	-	-	-	+376	-0,02

Спермопродукцію його брата Сек'юрітті 359743 було використано головним чином у стаді племзаводу "Старий Коврай". Середній надій його 80 дочок-первісток — 4448 кг молока із вмістом жиру 3,80%, а племінна цінність — відповідно + 561 і - 0,05.

Найбільш інтенсивно використовувався у стадах області бугай В. Моубі Ред 378905 — син Сек'юрітті 359743, який одержав позитивну оцінку за якістю потомства. Середня продуктивність 51 його дочки-первістки становила 5295 кг молока із вмістом жиру 3,95%, а племінна цінність — відповідно + 129, - 0,02, +9,3. Від В. Моубі Реда 378905 отримано і використовувалося п'ять плідників, три з яких оцінено за якістю потомства. Їхня середня племінна цінність становила +217, +0,04, +8,0.

У результаті ефективного використання бугая Динаміка 359742 у племпідприємствах області було залишено 14 його синів, десять з яких оцінено за якістю потомства. Серед виявлених поліпшувачів необхідно виокремити бугая Якоря 7852 із лінії Імпрувера 333471, продуктивність матері якого за найкращу лактацію дорівнювала 9023 кг молока жирністю 3,88%. Середня про-

дуктивність його дочок-первісток становила 5547 кг молока із вмістом жиру 3,79%, а племінна цінність — відповідно +245 і - 0,06.

Шляхом крослінійного підбору в стаді ВАТ ПЗ “Коробівський” від корови Таврії 1551 лінії Маркіза 26008, продуктивність якої за найкращу лактацію становила 9055 кг молока із вмістом жиру 3,85%, і від бугая Динаміка 359742 одержано бугая Дубка 4592. Продуктивність його дочок-первісток дорівнювала 4225 кг молока і 3,81% жиру, а племінна цінність — відповідно +300, +0,05, +13,0.

Від Дубка 4592 і Белонії 2861, молочна продуктивність якої за першу лактацію була 8756 кг молока і 3,84% жиру та за найкращу — відповідно 12484 кг і 3,97%, одержали плідника Дощика 3792, який також виявився поліпшувачем із показниками племінної цінності +422, +0,03, +17,0. У цьому варіанті підбору використано родинне парування в ступені III–II на високоцінного плідника П. Маркіза Реда 1713015 (+488, -0,02, +18,6).

За розширеного відтворення потомства бугая Динаміка 359742 значну його кількість отримано від онуків через бугая Діалога 2009, якого також одержано у результаті крослінійного підбору від матері — дочки видатного плідника Нобл Реда 328931 (лінія Р. Соверінга 198998) з молочною продуктивністю за третю лактацію 7661 кг молока жирністю 3,7%. Від бугая Діалога 2009 в Уманському племпідприємстві використовували вісім плідників, оцінених за якістю потомства, з яких чотири бугаї виявилися поліпшувачами. Кращі серед них — плідники Ірис 5986 (молочна продуктивність 25 його дочок 4196 кг молока жирністю 3,77%, племінна цінність — відповідно +202, +0,01, +8,0) та Тур 5673 (племінна цінність — відповідно +184, +0,05, +8,0).

Таким чином, наведені дані переконливо свідчать про досить високу селекційну цінність потомства бугая Динаміка 359742 як родоначальника нової лінії в українській червоно-рябій молочній породі.

Середня молочна продуктивність 369 корів, за якими підготовлено матеріали до апробації нової лінії, за першу лактацію дорівнювала 4856 кг молока із вмістом жиру 3,80%, середня жива маса становила 539 кг та інтенсивність молоковіддачі — 1,86 кг/хв.

У процесі консолідації новоствореної лінії Динаміка 359742 можливе залучення до селекційного процесу потомства його

напівбрата Техаля 1726749, який за материнською лінією походить від Сітейшн Техаля 1599093 — сина видатного в голштинській породі плідника Р. Сітейшна 267150. Племінна цінність Техаля 1726749 становила +542, -0,02, +21,0, тому у племідприємствах області використовували 11 його синів, серед яких виявлено 8 поліпшувачів: їхні середні показники племінної цінності дорівнювали +253, -0,005, +9,2. Найкращими з них із перспективою подальшого використання можна вважати Тутика 9855 (+319, -0,01, +11,50) і Гвоздика 3324 (+371, +0,03, +14).

Другою за чисельністю використаних плідників при створенні масиву черкаського заводського типу є генеалогічна група Р. Соверінга 198998.

На першому етапі у племрепродукторах використовували спермопродукцію 10 плідників імпоротної селекції, а в подальшому — понад 50 їхніх синів власної селекції. У процесі оцінки найперспективнішою в селекційному відношенні виявилася група плідників, яка походила від бугая Хавен Нуггета 300502. Маточне поголів'я цієї групи в основному сформовано із потомства його синів Брідж Ліфа 352203, Кресхевен Нуггета 343364, Кресхевен Діана 347919 та Нагула 401142 і характеризується відносно високими показниками молочної продуктивності, особливо в гілках повних братів — Кресхевен Нуггета і Діана (див. табл. 1). Валовий надій їхньої матері Кресхевен Салме 2495736 за 10 лактацій дорівнював 78226 кг молока із вмістом жиру 4,1%, що становить 3208 кг молочного жиру, а продуктивність за найкращу шосту лактацію — 8759 кг молока жирністю 4,2%.

У формуванні цієї лінії доцільно інтенсивно використовувати синів Брідж Ліфа 352203 — Каспія 3797, Буяна 3525 і Мудрого 3567 (за результатами оцінки їхня племінна цінність — відповідно +276, -0,03, +9,0; +185, +0,02, +7,0 і +295, -0,01, +11,0), а також онука Кресхевен Нуггета 343364 — Чаклуна 4380 (при його оцінці продуктивність 16 дочок-первісток у середньому становила 4984 кг молока із вмістом жиру 3,95%). Одночасно з цими плідниками слід використовувати кращих синів високоцінного бугая Нобл Реда 328931, племінна цінність якого становить +650, -0,06, +25. Із шести оцінених його синів чотири виявилися поліпшувачами — Набай 8914, Ручейок 6730, Нобиль 9183 і Конус 6748: їхня племінна цінність у середньому становить +266, +0,05, +11,2.

У генеалогічній групі Х. Нуггета 300502 виявлено висо-

коцінного плідника Нагула 401142 (табл. 3), який за різних умов у чотирьох господарствах виявився поліпшувачем.

3. Результати оцінки бугая Нагула 401142

Господарство	Молочна продуктивність						Племінна цінність	
	дочок			ровесниць			за надосм	за % жиру
	п	надій, кг	% жиру	п	надій, кг	% жиру		
ДГЗ "Матусівський"	29	4272	3,84	59	3987	3,83	+140	+0,01
ПГ ПСП "Нива"	186	4225	3,83	227	3960	3,85	+219	-0,01
ГЗ СТОВ АФ "Маяк"	144	4938	3,84	427	4418	3,80	+289	+0,03
ГЗ СТОВ "Яснозір'я"	11	4607	3,93	63	4592	3,91	+23	+0,01
У середньому	370	4517	3,84				+236	+0,01

Таким чином, наявність великого масиву тварин цієї генеалогічної групи і бугаїв-поліпшувачів забезпечить ефективне ведення селекційної роботи із створення та консолідації нової заводської лінії Х. Нуггета 300502.

Наступна генеалогічна група, на базі якої можливе формування заводської лінії, представлена потомством Стендаут Кавалера 1620273, який є сином видатного в голштинській породі бугая Санісайда Твіна 1428104. Продуктивність матері Стендаут Кавалера 1620273 за 305 днів п'ятої лактації становила 12442 кг молока жирністю 3,77%, а середній надій 8809 дочок за повновікову лактацію дорівнював 8707 кг.

У генеалогічній групі С. Кавалера 1620273 одним із кращих плідників є Тонто Кавалер 0022235: середня продуктивність 74 його дочок становить 5275 кг молока жирністю 3,95%, його племінна цінність +337 кг і +0,01% (табл. 4).

4. Результати оцінки бугая Т. Кавалера 0022235

Господарство	Молочна продуктивність						Племінна цінність	
	дочок			ровесниць			за надосм	за % жиру
	п	надій, кг	% жиру	п	надій, кг	% жиру		
ГЗ ДГ "Христинівське"	7	5458	3,71	86	5317	3,7	+158	0
ГЗ СТОВ "Яснозір'я"	8	7638	3,86	87	7019	3,87	+317	-0,01
ГЗ ВАТ "Коробівський"	21	4913	4,08	191	4415	4,07	+289	+0,01
ГЗ СТОВ АФ "Маяк"	38	4945	3,82	184	4423	3,89	+391	+0,01
У середньому	74	5275	3,95	-	-	-	+337	+0,01

На племпідприємствах області від цього плідника використовували дев'ять синів, які залишили численне потомство. Із них найбільш цінними в селекційному відношенні виявилися бугаї

Мідій 5390 і Брод 161: племінна цінність — відповідно +157, +0,03, +6,6 і +173, +0,02, +6,94.

Серед потомства другої гілки бугая Санрайза 1817156 використовували 13 синів. Із них оцінено за якістю потомства десять плідників, п'ять із яких виявилися поліпшувачами: Буран 5275, Фламінго 5150, Зонд 5956, Крип 5348 і Тайфун 5219 (їхня племінна цінність у середньому становить + 218, + 0,034, +9,8).

Із онуків С. Кавалера 1620273 можна визнати кращими К. Гелента 1861373 і Райзе Реда 1921400: молочна продуктивність їхніх дочок за першу лактацію — відповідно 4745 кг молока із вмістом жиру 3,95% та 5661 кг і 3,88%.

Середня продуктивність 289 корів-первісток цієї генеалогічної групи становить 4535 кг молока жирністю 3,81%, середня жива маса — 517 кг та інтенсивність молоковіддачі — 1,73 кг/хв.

Проведений аналіз свідчить про достатню кількість високоцінних плідників у масиві червоно-рябої породи Черкаського регіону, що забезпечить подальше нарощування генетично зумовленого рівня продуктивності тварин.

Висновки. З метою поліпшення та оптимізації генеалогічної структури черкаського заводського типу української червоно-рябої молочної породи доцільно інтенсивно розмножувати потомство оцінених бугаїв-поліпшувачів у межах апробованих ліній: Динаміка 359742 — через гілки Діалога 2009, Дубка 4592 та Якоря 7852; С. Кавалера 1620273 — через Т. Кавалера 0022235 та Санрайза 1817156; Хавен Нуггета 300502 — через синів Брідж Ліфа 352203, Кресхевен Діана 347919, Кресхевен Нуггета 343364 та Нагула 401142.

Черкаський інститут агропромислового виробництва УААН

Усовершенствование генеалогической структуры черкаского заводского типа украинской красно-пестрой молочной породы. *М.И. Баченко, И.В. Тищенко, Л.М. Хмельничий.* Черкаский институт агропромышленного производства УААН.

Резюме. *Приведены результаты апробации новых генеалогических формирований в структуре черкаского заводского типа украинской красно-пестрой молочной породы: Динамика 359742, Стендаут Кавалера 1620273 и Хавен Нуггета 300502.*

The improvement of genealogical structure of cherkassy breed type of red-and-white dairy cattle. M.I. Bashchenko, I.V. Tyshchenko, L.M. Khmelnychi. Cherkassy institute of agrarian production.

Summary. Results of approbation of new genealogic forms in structure of cherkassy breed type of red-and-white dairy breed: Dynamic 359742, Standout Cavalier 1620273 and Haven Nugget 300502 are investigated.

УДК 636.237.2.06

М.С. ГАВРИЛЕНКО

ДОВІЧНА ПРОДУКТИВНІСТЬ КОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ ПОРОДИ ЗАЛЕЖНО ВІД ВІКУ ЇХНЬОГО ПЕРШОГО ОТЕЛЕННЯ

Викладено результати досліджень щодо впливу різного віку першого отелення корів на їхню довічну молочну продуктивність, тривалість використання та відтворювальну здатність.

Вік отелення корів, відтворювальна здатність, надій молока, тривалість життя

Зоотехнічна наука і практика накопичили значне число досліджень щодо пошуку оптимального строку початку використання тварин та його впливу на їхню подальшу продуктивність, формування типу, відтворювальну здатність та тривалість життя. Однак питання щодо оптимального віку першого отелення в літературі висвітлюється по-різному. Деякі дослідники [1, 2] відмічають, що за умов раннього отелення корів підвищується економічна ефективність виробництва молока, посилюється швидкість відтворення стада, прискорюється оцінка плідників за нащадками. Проте деякі автори [3, 4] вважають, що із прискоренням відтворення зменшується запліднюваність тварин, посилюється фізіологічне навантаження на організм тварин, яке гальмує їхній ріст і нормальний розвиток плоду, збільшується частка важких отелень і мертвонароджуваних телят. Ці негативні явища знижують довічну продуктивність і, як наслідок, перевершують